

A woman with long brown hair, wearing a light blue button-down shirt, is looking down at a folder she is holding. She is standing in front of a filing cabinet with several drawers open, revealing stacks of papers. The background is a plain, light-colored wall.

The financial **AUDIT CHALLENGE**

Betalen we niet te veel aan de accountant? Een vraag die veel organisaties zich terecht stellen. Onderzoeken binnen AEX/AMX-actieve organisaties en zorginstellingen wijzen uit dat de accountantskosten weer langzaam toenemen. Verdere analyse met behulp van sectorspecifieke benchmarks toont opmerkelijke verschillen tussen ondernemingen aan. Oplossing? Neem regie en pak de financial audit meer projectmatig aan.

Hebben we de kosten voor de accountant in control of betalen we toch te veel?

Het opstellen van een benchmark kan een goed startpunt zijn om een eerste oordeel te vormen over de hoogte van de audit fee. Door deze benchmark sectorspecifiek te maken neemt de vergelijkbaarheid van de gebruikte data toe. Zo laat een supermarkt zich niet eenvoudig vergelijken met een vastgoedonderneming. De vastgoedsector heeft met zijn impairments een veel hoger risicoprofiel en is bovendien arbeidsexentiesievergeleken met de supermarktsector. Een sectorspecifieke benchmark neutraliseert sectorspecifieke omstandigheden zoals van toepassing zijnde wet- en regelgeving. De bedrijven binnen de vastgoedsector hebben bijvoorbeeld een goed vergelijkbaar producten- en dienstenaanbod. Alle ondernemingen opereren onder dezelfde uitdagende marktomstandigheden en dezelfde wet- en regelgeving. De uit te voeren jaarrekeningcontroles zijn hierdoor vergelijkbaar, mits je rekening houdt met de omvang en complexiteit van de onderneming. Een sectorspecifieke benchmark levert hierdoor een overzicht op met ondernemingen die boven en onder de sectornorm presteren.

Neem regie op het proces

Het belangrijkste verschil tussen goed en minder goed scorende ondernemingen is de mate waarin ze regie voeren op het financial audit proces. Denk daarbij aan afspraken met betrekking tot scope en planning. In veel gevallen komt de accountant al langs voordat de definitieve sets met informatie klaarliggen. Vervolgens sluiten deze sets niet aan op de definitieve standen in het grootboek, waardoor onduidelijkheid ontstaat met wachttijd en herstelwerkzaamheden tot gevolg. Daarnaast verricht de accountant soms ook audits zonder toegevoegde waarde voor de jaarrekeningcontrole.

Uniformeren, standaardiseren

In het algemeen wordt het financial audit proces gezien als de afsluitende verplichting na een jaarafsluiting en vormt hierdoor een sluitstuk waarbij structuur onvoldoende aanwezig is. Opvallend genoeg zijn ook bij de goed scorende ondernemingen nog veel verbeterpunten. Bij internationale bedrijven valt veel te winnen met het uniformeren van PBC's (prepared by client), rekening houdend met lokale wet- en regelgeving.

Het samenwerken met een internationale accountant is geen enkele garantie op uniformiteit en afgestemde samen-

werking tussen de verschillende accountantsteams. De opzet en materialiteit van de jaarrekeningcontroles kunnen per entiteit enorm verschillen, zelfs binnen één land. Nadere analyse brengt onnodige controles aan het daglicht, waarop direct kan worden bezuinigd. Denk hierbij aan het

'Nadere analyse brengt onnodige controles aan het daglicht'

lokaal opvragen van intercompany saldobestemmingen, terwijl dit centraal bij de consolidatie reeds is beoordeeld. Of het diep doorvragen op product- en klantgroepen die geen relatie

hebben met de segmentindeling binnen de jaarrekening. Hetzelfde geldt voor het uitvoeren van een EDP-audit op een niet-transactiesysteem, zoals het consolidatiepakket.

Creëer win-win

Binnen de bedrijven zelf is het beeld van de accountant niet altijd even positief. Een aantal medewerkers kijkt neer op de 'jonkies met hun domme vragen' en andere medewerkers vertonen juist weer angstig gedrag voor de 'experts' vanuit de Big 4. De accountants treffen op hun beurt vaak incomplete en niet actuele sets aan (PBC) of medewerkers die onvoldoende zijn voorbereid en onjuiste informatie geven. Beide factoren zijn de belangrijkste oorzaken van wachttijd en rework. Deze kosten worden grotendeels doorberekend, maar ook de interne uren van de controllers kosten ondernemingen veel geld. Een aanvullende vraag leidt regelmatig tot het ontwikkelen van een urenverslindend maatwerkrapport. Een hechte samenwerking met wederzijds respect kan de financial audit efficiënter, sneller en goedkoper maken. Efficiënter werken heeft bovendien positieve invloed op de marges die de accountant kan realiseren en de kwaliteit van de audit.

Wat bepaalt de hoogte van de controlekosten

De volgende wetmatigheden zijn van toepassing op de hoogte van de controlekosten van de accountant:

- met het toenemen van de omvang van een onderneming wordt de audit fee in absolute zin hoger, maar in relatieve zin neemt deze af;
- toenemende complexiteit beïnvloedt de audit fee negatief;
- de mate waarin interne controles worden uitgevoerd heeft een beperkte invloed op de hoogte van de audit fee;
- nieuwe wet- en regelgeving heeft een negatieve invloed, maar wordt niet altijd doorberekend. Een voorbeeld hiervan is de ziekenhuisbranche;
- geconstateerde onrechtmatigheden en fraude hebben een sterke impact op de controlekosten van de accountant voor meerdere jaren;
- transities van een bedrijf, zoals afsplitsingen, grote overnames of IPO's, resulteren in een significant hogere audit fee, zelfs in de jaren daarna.

Hogeschool	Audit fee x € 1.000	Besparings- potentieel x € 1.000 in %		Inkomsten x € 1.000	Resultaat x € 1.000	FTE	Groeps- entiteiten	Accountant
Amsterdam	200	70	35%	330.900	500	2.699	9	PwC
Avans Breda	151	62	41%	210.994	10.151	1.915	6	PwC
Fontys	155	31	20%	335.068	18.639	3.115	7	Deloitte
Rotterdam	118	21	18%	253.833	646	2.381	3	E&Y
Haagse HS	81	10	12%	169.043	2.648	1.478	1	E&Y
Utrecht	154	0	0%	313.597	-3.712	2.776	4	PwC
Saxion	74	0	0%	186.877	4.262	1.796	2	KPMG
Inholland	63	0	0%	273.206	4.247	2.620	3	KPMG
Hanze HS	45	0	0%	220.842	9.584	2.049	1	PwC

Figuur 1. Benchmark hogescholen 2012¹

Jaar	Audit fee x € 1.000	Besparings- potentieel x € 1.000 in %		Inkomsten x € 1.000	Resultaat x € 1.000	Ov. auditkn x € 1.000	FTE	Accountant
2012	81	10	12%	169.043	2.648	17	1.478	E&Y
2011	167	101	61%	167.081	13.401	70	1.444	Deloitte / E&Y
2010	129	67	52%	158.370	5.987	70	1.391	Deloitte
2009	155	97	63%	145.134	372	84	1.349	Deloitte
2008	83	28	33%	138.669	3.259	167	1.320	Deloitte

Figuur 2. Haagse Hogeschool meerjarig⁴

Organisatie	Audit fee x € 1.000	Besparings- potentieel x € 1.000 in %		Omzet x € 1.000	Resultaat x € 1.000	FTE	Groeps- entiteiten	Accountant
Vanderlande	500	225	45%	564.647	16.638	2.211	23	PwC
Uponor*	573	136	24%	806.400	1.600	3.228	46	Deloitte
Kendrion	274	99	36%	290.000	17.900	1.632	24 +	KPMG
Kuiken Groep	168	80	48%	181.239	10.127	373	12	PwC
Geberit	856	23	3%	1.554.876	317.763	6.134	54	PwC
Nedap	136	23	17%	171.874	13.480	702	10	KPMG
AMG	474	0	0%	923.858	53	3.275	101	E&Y
VDL Groep*	563	0	0%	1.574.986	66.014	7.135	118	Govers
Krones	448	0	0%	2.365.535	68.936	8.388	ntb	KPMG

* Cijfers 2011, aangezien 2012 op moment samenstelling benchmark niet beschikbaar was.

Figuur 3. Benchmark industriële oplossingen 2012¹

Zowel aan de kant van de organisatie als bij de accountant valt dus genoeg te verbeteren.

Benchmark hogescholen

Als voorbeeld is de benchmark opgenomen van de hogescholen. Deze kenmerkt zich door een sterke homogeniteit: een zeer vergelijkbaar aanbod van producten en diensten en beperkte verschillen in omvang en complexiteit. De uitkomsten leveren bijzondere verschillen op.

Een absolute positieve uitschieter betreft de Hanze Hogeschool Groningen. Zij realiseren meerjarig een bijzonder lage audit fee. Ook Hogeschool Inholland weet zijn audit fee in 2012 meer dan te halveren en scoort ruim onder de norm. Avans Hogeschool en Hogeschool Amsterdam hebben zowel in 2011 en 2012 een behoorlijk besparingspotentieel. Avans Hogeschool heeft bijvoorbeeld een drie keer hogere audit fee dan de grotere Hanze Hogeschool.

Een ander mooi voorbeeld betreft de Haagse Hogeschool.

Nadat in 2007 en 2008 onrechtmatigheden werden geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Richtlijn Europees Aanbesteden schoten de audit fee en advieskosten van de accountant in 2009 verklaarbaar omhoog. De verwachte daling van de audit fee heeft echter pas over verslagjaar 2012 plaatsgevonden in combinatie met een wisseling van de accountant.

Het blijft een aandachtspunt voor ondernemingen om na een fraudeonderzoek of een grote transitie de audit fee en overige auditkosten in de gaten te houden. De aangescherpte controles zijn alleen nodig bij verhoogde risico's. Zodra een onderneming aantoonbaar in control is kunnen de externe controles worden afgebouwd.

Benchmark industriële oplossingen

De benchmark industriële oplossingen is minder homogeen dan de benchmark hogescholen. Om deze reden wordt er gebruik gemaakt van hogere toleranties, waardoor het besparingspotentieel verhoudingsgewijs lager wordt.

Ook binnen deze benchmark zie je opmerkelijke verschillen. Hoe kan het dat Vanderlande Industries een bijna net zo'n hoge audit fee heeft als de veel grotere VDL Groep? Het nog grotere Duitse Krones heeft zelfs een lagere audit fee dan Vanderlande.

Benchmark energiesector

Veel bedrijven binnen de energiesector hebben een hybride karakter. Binnen de bedrijven zelf is veelal sprake van een grote diversiteit. Denk hierbij aan de levering van energie gecombineerd met afvalverwerking of levering telecommunicatie. Dit verhoogt de complexiteit. Desondanks scoren de bedrijven binnen deze benchmark gemiddeld genomen naar behoren.

Alliander zit duidelijk boven de norm. Alliander is in 2009 afgesplitst van Nuon. Een afsplitsing brengt in het algemeen hogere auditkosten met zich mee. Maar ook de jaren daarna is een stijgende trend zichtbaar. Gecombineerd met overige controle- en advieskosten die veelal hoger zijn dan de audit fee. In 2012 is Alliander erin geslaagd de audit fee met een half miljoen naar beneden te brengen. Zoals de benchmark laat zien, is nog steeds genoeg ruimte voor verdere verbetering. Door het proces anders in te richten zou dit goed mogelijk moeten zijn met de bestaande accountant. Omdat Alliander niet kwalificeert als onderneming van openbaar belang, hoeven zij namelijk niet te voldoen aan de nieuwe wet- en regelgeving voor de scheiding tussen controle en advies en de verplichte roulatie van de accountant na acht jaar.

Verbeteringen

Ondernemingen die vinden dat te veel voor de accountant betaald moet worden, gaan vaak over tot een beauty contest waarbij andere accountantskantoren een fee proposal kunnen uitbrengen. Hier valt inderdaad in veel gevallen een quick win mee te behalen, alleen de echte verbetering die ook de interne doorlooptijd evenals bijkomende frustraties fors naar beneden brengt is hiermee nog niet gerealiseerd. Veel ondernemingen zouden er goed aan doen om de financial audit meer projectmatig aan te pakken,

De jaarrekening ontleed

Sinds begin 2013 doen de auteurs benchmarkonderzoek naar accountantskosten. Zij kijken naar controle- en advieskosten binnen met name grote Nederlandse bedrijven. In het onderzoek zijn inmiddels ruim driehonderd bedrijven opgenomen, ondergebracht in dertig sectorspecifieke benchmarks. De sectorspecifieke benchmarks zijn opgebouwd uit data van gepubliceerde jaarrekeningen. Onder de regelgeving van RJ en IFRS zijn ondernemingen verplicht om de accountantskosten in de jaarrekening te specificeren. Hierdoor zijn de kosten van de accountant, zowel voor de jaarrekeningcontroles als overige controle- en advieswerkzaamheden eenvoudig op te zoeken.

Om bedrijven binnen een benchmark te kunnen vergelijken wordt rekening gehouden met de omvang van de onderneming en de complexiteit. Voor het bepalen van de omvang wordt gebruik gemaakt van de omzet en het aantal medewerkers. Voor de complexiteit zijn een beursnotering, het aantal landen waarin een onderneming actief is, het aantal entiteiten, 403-verklaringen, winstgevendheid en de homogeniteit van het producten- en dienstenaanbod bepalend.

inclusief plan van aanpak, voortgangsbewaking en evaluatie. Terwijl de fast en quality close tegenwoordig hoog op de agenda staan, is de aandacht voor de afsluitende accountantscontroles nog beperkt. Met het stroomlijnen van het controleproces, een internationaal uniforme audit aanpak en bijvoorbeeld een uniforme PBC valt veel winst te boeken. Daarnaast moeten de medewerkers tijdig worden betrokken in de voorbereiding. Het maken en communiceren van duidelijke afspraken tussen de interne organisatie en de externe accountant en het handhaven van deze afspraken is van groot belang. Een goede voorbereiding is ook in dit geval het halve werk.

Ontwikkelingen accountancy

Naast te behalen efficiencywinst, staan de accountants en ondernemingen voor de nodige uitdagingen om de controles kwalitatief te verbeteren om risico's en fraude beter te detecteren en de nieuwe eisen waaraan organisaties dienen te voldoen in hun audits te integreren. De verwachting is dat de gewijzigde wet- en regelgeving rondom de

Organisatie	Audit fee x € 1.000	Besparings- potentieel x € 1.000	in %	Inkomsten x € 1.000	Resultaat x € 1.000	FTE	Groeps- entiteiten	Accountant
Alliander	1.000	493	49%	1.772.000	224.000	5.675	17	PwC
Gasunie	700	52	7%	1.506.100	358.700	1.684	32	E&Y
Delta	428	0	0%	2.171.793	81.084	2.824	88	Deloitte
Enexis	300	0	0%	1.367.000	229.100	4.072	12	E&Y
Eneco	862	0	0%	5.082.000	233.000	6.998	44	Deloitte

Figuur 4. Benchmark energiesector 2012¹

Jaar	Audit fee x € 1.000	Besparings- potentieel x € 1.000	in %	Omzet x € 1.000	Resultaat x € 1.000	Ov. auditkn x € 1.000	FTE	Groeps- entiteiten	Accountant
2012	1.000	493	49%	1.772.000	224.000	1.300	5.675	17	PwC
2011	1.500	1.021	68%	1.695.000	251.000	1.400	5.430	15	PwC
2010	1.300	878	68%	1.525.000	222.000	1.900	4.975	13	PwC
2009	1.100	629	57%	1.750.000	538.000	1.600	4.561	8	PwC
2008*	2.600			1.710.000	765.000	5.400	4.327	8	PwC

* 30 juni 2009 is Nuon Energy afgesplitst. De audit fee van 2008 is hierdoor niet vergelijkbaar met de jaren daarna. Overige vergelijkende cijfers zijn wel aangepast.

Figuur 5. Meerjarenoverzicht Alliander¹

onafhankelijkheid van de accountant roerige tijden zullen inluiden met veel wisselingen van accountants en het verder scheiden van controle- en advieswerkzaamheden. De toch al ambivalente relatie tussen onderneming en accountant ligt onder een vergrootglas. Daarnaast blijkt de huidige financial audit in de praktijk niet toereikend om risico's en fraude tijdig te detecteren. Naast het stroomlijnen van de financial audit zijn er voldoende andere uitdagingen om aan te gaan. Hiervoor is een frisse wind nodig. Zowel ondernemingen als accountants zullen moeten breken met oude gewoontes en nieuwe wegen inslaan. Het tijdperk van de financial audit challenge is aangebroken.

¹ Disclaimer: de informatie in de benchmarks is ontleend aan bronnen die betrouwbaar mogen worden geacht. De berekening van het besparingspotentieel is indicatief. Het sectormodel houdt geen rekening met bedrijfsspecifieke bijzonderheden.

